

Prijatelji Centra Aletti

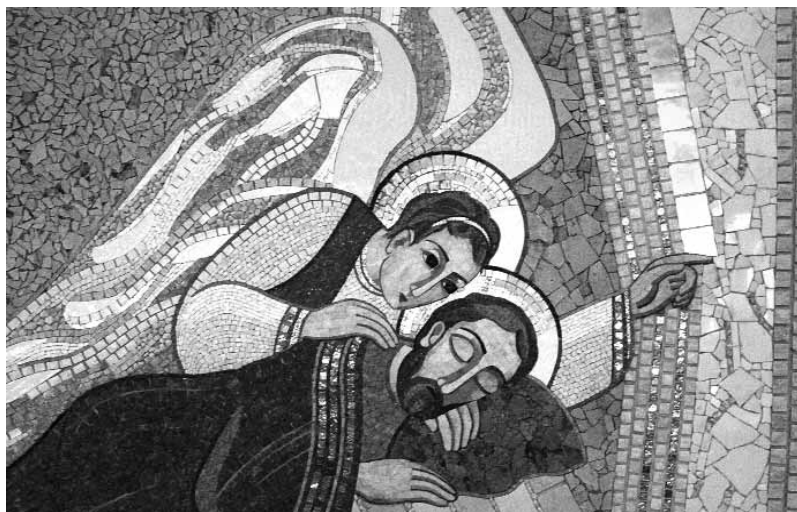
Če želite naslednje številke lista Prijatelji Centra Aletti prejemati po elektronski pošti, nam, prosimo, pošljite svoj naslov.

• ŠT. 10 • BOŽIČ 2008 •

V tem zadnjem času se pogosto zgodi, da drug drugemu postavljamo vprašanja o tem, kaj se dogaja v svetu, in o tem, kam ti dogodki vodijo zgodovino naših dni. Kaže, da je sedanji čas res zaznamovan z dolgim prehodnim obdobjem, ki zadeva celotno življenje.

Skrivnost učlovečenja našega Boga, ki jo obhajamo v teh božičnih praznikih, nas spominja, da nismo sami in da Gospodov glasnik, morda v snu, našemu srcu šepeta globlje razumevanje stvari, ki se dogajajo. Ta glasnik nam razodeva, kako Božji Sin jemlje nase vso to našo zgodovino. Sveti Jožef, ženin Device in Matere Marije, pričuje, da je oznanilo Božjega angela oznanilo odrešenja. In odrešenje zagotovo ne bo šlo mimo nikogar od nas, ki kličemo ime našega Gospoda, še več, to bo odrešenje za ves človeški rod.

ANGEL IN SVETI JOŽEF, Kapela sester usmiljenk v Reki

Dragi prijatelji, zaradi vaše dobrote, ki jo izkazuje tudi nam, vam bo Gospod gotovo poslal angela, ki bo v teh zimskih večerih ogrel vaša srca in vas nagovoril z besedami tolažbe, upanja in luči, ki bo razsvetljevala vaše korake in korake vaših dragih.

*p. Marko I. Rupnik
in ekipa Centra Aletti*

17. decembra je p. Tomáš Špidlík vstopil v svoje 90. leto. Velikokrat smo ga slišali, kako je s svojim simpatičnim nasmehom razlagal, da je pomembno predvsem priti do 90-ih, kajti potem jih zelo malo umre. Ob tej priložnosti smo želeli ponovno okušati velika presenečenja, ki jih je Božja previdnost posejala v njegovem življenju...

Rodil sem se v srednji Evropi in nikoli si nisem mislil, da bom prišel v Rim. Zanimivo pa je, da so bila nekatera znamenja navzoča že od vsega začetka. Kot otrok sem rad gledal v daljavo in pogosto so me opominjali: "Bodi tu" (se pravi, bodi zadovoljen s tem, kar imamo, tu smo se rodili itd.).

Jaz pa sem, ne vem zakaj, vedno imel domotožje po daljnih deželah in po nepredvidljivih stvareh. In dejansko se je v mojem življenju vse zgodilo na nepredvidljiv način: že do šolanja na gimnaziji je prišlo zato, ker je učitelj v to prepričal moje starše. Potem sem na univerzi izbral književnost, ki mi je bila zelo všeč. Toda zaradi nacistične okupacije sem moral študij prekiniti. Ko sem po mnogih spremembah vstopil v Družbo Jezusovo, sem razumel, da je to moje pravo mesto. Prišel sem v Velegrad in želel sem si, da bi lahko vedno širil ta velegradski duh. Prišla pa je vojna in moral sem na Nizozemsko, tako

da se v Velegrad nisem mogel več vrniti. Zaradi administrativne napake sem bil potem poslan v Italijo. Namenili so me na Radio Vatikan, medtem pa sem prišel na Vzhodni inštitut in sem tam začel delati prav to, o čemer sem v mladosti sanjal: da bi se ukvarjal s krščanskim Vzhodom. Lahko bi temu rekli slučaj ali usoda, zame pa je Božja previdnost.

Kakšno vlogo je imela v vašem življenju umetnost? Kaj pa humor?

Veliko sem se ukvarjal s književnostjo, s poezijo, saj sem bil vedno prepričan, da umetnost nagovarja dušo veliko bolj kot natančne znanosti. Pisal in poučeval sem o vzhodni ikonografiji, ki je zelo pomembna za današnjo, predvsem vizualno miselnost. No, na predavanjih o ikonah sem srečal p. Rupnika in, ko se je osnoval Centra Aletti, sem zaradi prijateljstva z njim prišel sem.

Življenje je konkretno, ni abstraktna ideja. Zato se je dobro spominjati konkretnih stvari in videti, da imajo smisel onkraj tega, kar se kaže. To je bistvo umetnosti. In začetek tega je šala. Smejemo se zato, ker najdemo nekaj, kar je popolnoma drugačno od pričakovanega. Od šale pridemo do umetnosti. In zdrav humor je tudi najboljše zdravilo proti herezijam in proti duhovnim stranpotem...

P. Špidlíku voščimo vse najboljše ob njegovem 89. rojstnem dnevu in se zahvaljujemo Bogu, da ga še ohranja med nami in da lahko z njim delimo bogastvo njegove izkušnje in modrosti. Člani ekipe Centra Aletti se vsak dan zahvaljujemo za to izredno Božjo previdnost, da smo se srečali s p. Špidlíkom in da ga lahko imamo v naši sredi.

Presenečenje ... tudi za nas

Velika fundacija, ki že dolgo podpira mnoge pobude krščanske dobrotelosti in kulture, se je obrnila na Center Aletti s prošnjo, da bi posneli film na visoki umetniški, simbolični in duhovni ravni. Njihova zamisel je bila pokazati umetnost našega ateljeja na takšen način, da bi tudi sam film postal duhovna izkušnja lepote. Ta predlog smo sprejeli kot veliko presenečenje in z neizmerno hvaležnostjo. Tako smo prišli do *Barve ljubezni* in, če naj vam razložimo, za kaj gre, bo najbolje, da vam stvar predstavi kar sama režiserka, Maria Amata Calò.

Kako se je začela ta zgodba?

Čakaj, da se spomnim... Vpletel me je Aurelio Molè, ki je s p. Markom že delal v okviru serije "Duhovniki – zgodbe ljudi". Bila sem programska vodja te serije, v kateri smo predstavili zgodbe 20-ih duhovnikov, med drugim tudi p. Rupnika. V nekem smislu ga torej poznam že od takrat, čeprav je neposredno z njim sodeloval Aurelio.

S prvega srečanja se spominjam predvsem ogromnega, skorajda neutemeljenega, oz. gotovo neutemeljenega zaupanja, ki sem ga čutila s strani p. Marka. To je v meni prebudilo držo miru in vedrine, čeprav sem bila istočasno tudi zaskrbljena, kako se bom soočila s tako kompleksno osebnostjo. Prebrala sem nekaj člankov p. Marka, ki mi jih je priporočil Aurelio, in zdeli so se mi zelo težki. Potem sem prebrala *Boguljubove povesti* in tam sem ga že malo bolje razumela. Čutila sem ga bolj blizu, bolj razumljivega, razumela sem smisel tega, kar pravi.

Pri tem projektu se je takoj začelo "muditi", saj nam je fundacija postavila določene roke. Vendar je bilo to tudi pozitivno, ker me je takoj potopilo v delo. To, kar mi je najbolj pomagalo k poglobitvi – in se mi je zdelo malo noro, po drugi strani pa mi je bilo v izziv, danes pa lahko rečem, da je res pomenilo pravi preobrat –, je bilo, ko je p. Marko rekel Aureliu in meni: "Dobro, če moramo res narediti tole stvar skupaj, potem se čez en teden usedemo v avto in gremo v Slovenijo". V smislu: gremo, da se globlje spoznamo... Ni bilo več samo: "Preberem neko knjigo ali tvoj življenjepis na spletu," ampak: "Zberem to, kar mi ti želiš povedati o sebi, in to postavim skupaj." Mislim, da je bil to izviren in tudi globok način spoznavanja. Pri tem predlogu se je zdelo, kot da ima zame časa na pretek. Videla sem, da je zelo zaseden človek, obenem pa si je takrat, ko se je odločil za to delo, vzela celih 48 ur, ki so bile povsem posvečene temu in kjer so potem vsi zakaj in kako našli svoje mesto.

Saj ne, da bi nam bilo po tem potovanju vse jasno, kje pa! Vendar je bil to zame odločilni trenutek. Običajno se rada poglobim v delo, vendar ni vedno možnosti in časa za to. Ponavadi napraviš intervju in potem tistega človeka ne vidiš več... To je bilo torej zagotovo odločilnega pomena in zame je bil to način, s katerim se tudi osebno angažiraš.

Kako bi predstavila "Barvo ljubezni" prijateljem Centra Aletti? V čem je ta končni sad drugačen od tega, kar si si zamislila na začetku?

Nisem jaz iskala tega dela, ampak me je zanj nekdo prosil. Na začetku sem se torej trudila predvsem razumeti, kaj želi tisti, ki me

"ČE NE POSKUSIŠ JUHE, KI JO SKUHAJO PRI NAS DOMA, NE MOREŠ POSNETI TEGA FILMA."

prosi. Ne gre za fiktivnost, ampak za resnično zgodbo. Zato se mi je zdelo pomembno, da bi se tudi p. Marko lahko prepoznal, da ne bi šlo le za moj pogled na njegovo zgodbo, ampak bi se lahko čutil v polnosti izražen.

To, kar me je vodilo, je bila gotovo prva drža spoznavanja, to, da sem skušala razumeti korenine njegove zgodbe, vse do najpreprostejših stvari. Spomnim se nečesa, kar mi je rekel na začetku in kar sem razumela šele, ko smo delali montažo in pripravljali izdajo: "Če ne poskusiš juhe, ki jo kuhajo pri nas doma, ne moreš posneti tega filma." Na začetku je bilo torej zame vse megleno, ni mi bilo jasno, kako bodo tekale stvari. Močno pa sem čutila nekatere podobe ... podobe, ki so bile v moji notranjosti, v mojih očeh, npr. roke, ki gnete kruh, sveča v temi, otroške oči, ki vidijo stvarnost... Spominjala sem se jih tudi zato, ker so opisane v *Boguljubovih povestih*, npr. drsalka, sneg... Te predvsem vizualne sugestije so bile ves čas v meni in so ostale. Nisem imela neke kronologije, kako naj bi se vse to potem razvilo v nekaj smiselnega. To se je počasi razvijalo vse do zadnjega, vse do montaže. Enako velja tudi za besede p. Marka: ne gre za en sam, napisan govor, ampak so se rodile iz več pogovorov in šele na koncu so bile stekane skupaj.

Gre za nekaj, kar se mi je zdelo vse bolj podobno poetični strukturi, kjer so stvari prisotne, izrečene, izražene, vendar niso razložene; morda so razumljive samo meni ali p. Marku ali tistim, ki ga poznajo v globini, nisem pa čutila potrebe, da bi jih morala razlagati. Včasih so v skorajda poetični obliki, se pravi: postaviš asonance, rime, simbole, podobe, ki imajo tudi logičen pomen, vendar ne čutiš, da bi jih moral razlagati.

Kaj je torej končno ta film? Ne vem. Gotovo ne gre za življenjepis p. Marka. Ne vem, zakaj, morda prav zaradi tega odnosa, ki se je nekako ustvaril ... je nastalo nekaj, kar odstopa od vseh pravil. Ni ne dokumentarec ne film. Ima pa nekaj, kar pripada enemu in drugemu. Sama imam izkušnje predvsem s televizijsko režijo, se pravi z dokumentarci, vendar sem se v nekem trenutku zavedla, da bi bil dokumentarec o p. Marku preveč ozek. Zato ga ne znam več opredeliti... Ne morem ga imenovati dokumentarec, ker bi mu manjkala bolj jasna pripovedna nit; ne gre za film, ker nima niti sekvence prave zgodbe ... je torej mešanica vsega.

Kateri trenutek pri tem delu je bil najtežji?
Ne samo eden. Najprej moram reči, da mi je bil dan velik privilegij s tem, da sem smela sama izbirati, s kom bom delala. Ni postranskega pomena, da lahko izbiraš, s kom boš snemal, s kom montiral, katere tehnike boš pripeljal. Zdi se obrobno, a pomeni veliko razliko. Tudi Center Aletti to doživlja z umetniki in pravzaprav ni tako velike razlike med mozaikom in filmom, ker, saj veš, ko dolgo delaš tesno skupaj, postane napor. Izbrala sem tehnike, snemalce, glasbenika in nihče od njih ni še nikoli prej delal z ostalimi. Vsi so že delali z mano, nikoli pa nismo delali kot ekipa. Zato je bilo vse skupaj tudi tvegano, vendar je bilo za to veliko razlogov. Najprej dejstvo, da je naročnik želel HD [high definition], v Italiji pa to ni zelo razvito. Tako sem po dolgem iskanju poskusila v New Yorku, kjer živi odlični snemalec, s katerim sem delala pred mnogimi leti, in zelo hitro je dozorela odločitev za skupno delo. Tudi s *steadicam*-snemalcem sem že delala, on pa še ni snemal s tem direktorjem fotografije. Vendar so imeli vsi veliko sorodnosti med seboj, morda prav zato, ker so tako ali drugače povezani z

mano. Izbira skupine je bila torej gotovo velika ugodnost, napor pa so potem vedno isti. Časa je bilo zelo malo, zato smo dirjali z enega konca na drugi. Že od samega začetka je bila največja težava z mozaiki. Snemanje mozaika je namreč zelo zahteven podvig, saj se zdi, kot bi snemal zrcalo. Tako smo se kar naprej zrcalili v teh drobnih lučkah. Potem pa smo imeli poleg še p. Marka, ki je govoril: "Ne, to ni tako, vi mi boste to naredili zeleno, v resnici pa je zlato!" In tako sem imela tega "drugega režiserja", ki je tudi hotel povedati svoje. Jaz pa nisem hotela biti neka zmešana režiserka, ki vpije: "Tu sem jaz šef!" Tudi zaradi spoštovanja do njegovega dela in zaradi pozornosti, da bi sledili njegovi zamisli... Kajti mozaike lahko posnameš tudi tako, da jih potvoriš, da npr. drugače prikrojiš svetlobo itd. Najteže je bilo gotovo v Fatimi. Snemanje ponoči – dve noči sta bili potrebni –, težave z lučjo, težave z jezikom, ker smo delali skupaj s portugalskimi tehnikami. Potem pa ti sredi noči odpove še elektrika itd. Na terenu se ti res zgodi vse mogoče. In vse to zlato, ki mu je bilo treba dati vitalnost! Ni bilo dovolj preprosto osvetliti, prej obratno, včasih je luč še poslabšala sijaj. Najteže je bilo torej prav tam, čeprav so bili naporni mnogi trenutki.

"TO NI FILM, NISO BESEDE, TEMVEČ ŽIVLJENJE."

Kaj pa najbolj zabaven trenutek?

V nekem smislu vsi. Morda ples – tam smo se res zabavali. Zelo smo se namučili, saj je ples trajal 25 minut, brez enega samega "stop", s kamero, ki tehta najmanj 30 kg...

...in vi ste morali teči okrog njih?

Ja, vsi smo tekali okrog: Luca, Edward in jaz. Se pravi: morali smo nekako "plesati" pred njimi, čeprav nismo poznali tega plesa,

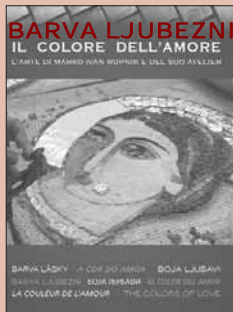
in jih posneti na 360 stopinj. Bilo je zabavno in smo se tudi zelo nasmejali na koncu.

Lepo je bilo videti tebe in Lorenza, ko kljub tolikemu delu pri montaži nista bila naveščana gledati vedno istih prizorov in poslušati vedno istih besed. Prav tako pa so bile ganljive reakcije, ki so jih prebudila prva predvajanja filma...

Običajno je moje merilo zelo preprosto: če to, kar delam, ne zadene najprej mene, četudi po stokrat vzamem v roke isto stvar, potem nekaj manjka. In to merilo osebnega velja za celotno delo, ker vsakdo da nekaj svojega – od snemalca, glasbenika do monterja, vsakdo od njih se mora najti v tem, kar dela. Vesela sem bila, ko me je nekdo od sodelavcev poklical in mi rekel: "Najdem se v tej stvari, razumem, zakaj si hotela, da posnamem tiste podobe..."

Še zadnje vprašanje: Kaj tebi osebno ostaja po tej izkušnji?

Veliko! Gotovo je to bila ogromna priložnost nečesa, kar bi si v svojem delu želela vedno: želela bi si tako zanimivega sogovornika, da lahko osnuješ pripoved, in želela bi si tako resničen odnos, da lahko resnica privre tudi v sam rezultat dela. Pa ne gre za to, da sva si s p. Markom ne vem kaj povedala; bila sva zelo bistvena, saj ni bilo niti časa. Vendar je bilo nekaj notranjega, ne vem, kako naj to izrazim. Gotovo je tisto potovanje na začetku pomenilo nek "tovor", s katerim sem potem potovala skozi vse naslednje mesece. Kajti vključiš se v celoti, ne gre le za delo in pika. In zato ti ostane veliko, ostane ti tudi globlji vidik tega, kar si zbral in kar potem skušaš narediti za svoje. To ni film, niso besede, temveč življenje. Zdaj odmevajo v meni, tudi zato, ker sem jih pri montaži postavljala in prestavljala... To so torej besede, ki me nagovarjajo v notranjosti in ki so tudi moja življenjska izkušnja.

S prikazom konkretne zgodovinske tragedije na začetku filma smo postavljeni pred izhodišče Rupnikove umetnosti in teologije, ki je globoko zaznamovana z iskanjem sprave in preseganjem spirtosti. Na vprašanje ene od pričevalk – "Sprušujem pa se, kako je mogoče, da se vse to zlo na svetu še kar naprej nadaljuje" – film odgovarja z umetniško govorico. Popeljani smo v proces umetniškega ustvarjanja, kjer se pokaže, da mora umetnost računati z življenjem, če hoče biti resnična. Zgodovina, prepojena s krvjo in prepletena z vprašanjem o smislu, lahko ostane temačna snov, podobna črni črti, ki jo zarišemo z ogljem. A kakor umetnik z ogljem začrta risbo ter ustvari umetniško delo v barvah luči, tako je tudi v življenju tisto, kar je na površini temno, lahko spremenjeno v svetlobo.

Gre za izredno bogat in umetniško kvaliteten film, v katerem se govorica podobe in besede prepletata na simboličen način, dajeta težo in globino vsakdanjim kretnjam in besedam ter nas postavljata pred temeljna vprašanja: tragedija greha, ki je uničil vsak odnos in vsako sposobnost ljubiti, vprašanje umetnosti in lepote, kaj je bolečina, kaj združuje ljudi, kaj je počelo spremenitve... DVD je opremljen tudi s krajšim filmom "Dan v Centru Aletti" in s "Spomini".

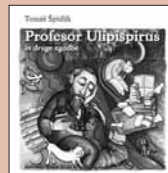

Skupna dolžina: 45 min; jezik: italijanski, slovenski, angleški in drugi; cena: 12 evrov. V Sloveniji lahko DVD naročite pri Ognjišču, tel. (05) 61-17-220 ali (05) 63-00-101. ognjisce.narocila@ognjisce.si • www.ognjisce.si

Profesor Ulipispirus

Nova, ilustrirana izdaja Špidlikovih pravljic za mlade in stare, za preproste in učene...

Založba Ognjišče

Pripoved ruskega romarja

Ponovna izdaja klasičnega dela, v katerem nas neznan pisatelj uvaja v skrivnost molitve. Spremna študija p. Rupnika.

Založba Ognjišče

Pot krščanske poklicanosti

Knjiga, s katero p. M. I. Rupnik na globok način spregovori o teoloških temeljih poklicanosti in o poti do zrelosti ljubezni.

Založba Dravlje • tel.: (01)50-71-308

KNJIŽNE NOVOSTI

V pričakovanju patra Pija

O ateljeju se tokrat ne da veliko povedati, ker je treba še veliko narediti. In narediti je treba prav mozaik v svetišču patra Pija, o katerem se že dolgo govori, na steno pa še nismo prilepili niti enega samega kamenčka. Zdaj pa so se, gotovo s pomočjo patra Pija, končno sklenili vsi dogovori, in to tik pred zdajci, tako da bomo, hvala Bogu, tudi tokrat delali kar se da hitro, ker bo, kot kaže, v maju svetišče obiskal Benedikt XVI. in do takrat mora biti seveda vse končano. Saj se menda nismo mogli pri takem delu izneveriti sami sebi in ga narediti drugače kot sicer.

V pričakovanju dela v S. Giovanni Rotondo smo napravili nekaj kvadratnih metrov drugod po svetu. Prvi povelikonočni mozaik je bil narejen v Reggio Calabria na jugu Italije in ni slučaj, da je prav ta na DVD-ju. Iz "male Slovenije" z 250-imi kvadratnimi metri v Vili Urbani v Ljubljani smo odhiteli v Bejrut, kjer smo mozaik v generalni hiši sester sv. Križa v Libanonu končali cele tri dni pred razglasitvijo njihovega ustanovitelja za svetnika. Naše delo je spremljalo budno oko generalne matere, ki ji nič ni ušlo, predvsem pa ne p. Marko, za katerega je imela vsake tri minute novo prošnjo. Dobro je namreč vedela, da ji ga potem, ko bo odpotoval, ne bo več uspelo ujeti!

POSTAVLJANJE MOZAIKA NA SACRED HEART UNIVERSITY

Vrnili smo se v Ameriko in morda se kdo še spomni reportaže z našega prvega potovanja v ZDA leta 2005. Takrat je bila res zima in res je bilo mraz (-25°), a tudi tokrat, sredi avgusta, nas je zeblo. Kaže, da je Američanom res všeč zima in da zato klimo uporabljajo ves čas in vsepovsod. Po prvi noči, ki smo jo prebili tam, si je vsakdo nekaj izmislil, da bi zamašil odprtine, po katerih je v sobo prihajal klimatiziran zrak; nekateri so uporabili celo nogavice ... umazane seveda!

Skratka, ta izkušnja bi bila lahko podobna ameriški nanizanki, če ne bi po naši stari navadi delali 25 ur na dan. Živelimo v študentskem naselju (*Sacred Heart University*) in kratek sprehod v bližnje mesto nam je dokazal, da popolni travniki, popolne ograje, popolne ceste in ogromni avtomobili obstajajo tudi v resnici in ne le v filmu. Hrana pa ni bila ravno kot v filmu, saj so naši gostitelji želeli, da bi se počutili kot doma, in so nam skušali pripraviti čimbolj evropske jedi, tako da je naša želja po filmskih hot dogih in hamburgerjih ostala nepotešena!

Opomogli pa smo si v Supersanu na jugu Italije, kjer kuhinja ni bila le evropska, ampak južnoitalijanska! Še skok v Reko na Hrvaško, kjer smo postavili 50 m² mozaika in že je prišel december, ko smo se napotili v Monzo na sever Italije.

In ko se spominjamo vseh srečanj: sestre iz Kalabrije, g. Anderlič, generalna mati,

s. Feriale, Tom, Tony, Mary, David, don Giuseppe, s. Veronika, s. Rachele – in še mnogi, ki jih nisem imenovala, a niso pozabljeni –, moramo reči, da se ob mozaikih ustvarja nekaj, kar presega same mozaike. Nenehno se čudimo, da nam Bog daje toliko milosti in toliko dela. Vemo, da tega ne zaslužimo in pogosto niti ne razumemo. Jasno pa je, da je prav v luči te milosti delo v ateljeju vse manj delo, vse manj je idilično in ga vse bolj odkrivamo kot resnično poklicanost, ki jo živimo v znamenju resnice in ljubezni. Vse, kar ji ne pripada, se zlomi, razvedeni in izgubi. Ostane samo resnica ljubezni. Zato počasi vsakdo razumeva, da prav ta napor ljubezni, ki zajema tako drobna dejanja kot velike izbire, dela stvari drugačne. Počasi se učimo s hvaležnostjo prepoznavati dobro, ki ga prejemamo po drugih, učimo se iti onkraj tega, kar te zmoti, učimo se, da nam je vse dano zato, da bi rastle. Ni bolj ali manj pomembnega dela, ampak prav atelje kot skupina predstavlja milostni prostor za vsakogar in za vse skupaj. In to ostane pri vsakem mozaiku in onkraj vsakega mozaika.

Kdor želi, lahko poslanstvo Centra Aletti podpre tudi z namenitvijo dela dohodnine:

*Naziv upravičenca: Ustanova Center Aletti
Davčna številka upravičenca: 70800758*